

PROJEKTNO SUFINANSIRANJE MEDIJA IZ BUDŽETA GRADA UŽICA 2016-2017

Sadržaj

2	Rezime
3	Uvod
4	Raspisivanje konkursa za sufinansiranje medijskih projekata
6	Ocenjivanje pristiglih prijava
12	Odlučivanje o sufinansiranju projekata
13	Praćenje realizacije podržanih medijskih projekata
14	Analiza medijskog sadržaja
16	Preporuke

Ova analiza je proizvedena u okviru projekta „Naš novac za medijske teme koje nas ZAISTA interesuju“ koji finansira Evropska unija, dodeljenog u okviru programa podrške: „Kaži/trazi šta te zanima“ koji izvode Balkanska istraživačka mreža, Nezavisno udruženje novinara Srbije i Slavko Ćuruvija fondacija, a finansira ga Evropska unija. Sadržaj teksta je isključiva odgovornost Udruženja Razvoj UE i ni u kom slučaju ne odražava stavove Evropske unije i drugih donatora.

REZIME

Grad Užice je od početka primene nove zakonske regulative koja reguliše oblast javnog informisanja sproveo tri konkursa za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja u oblasti javnog informisanja. Na konkursima u 2016. i 2017. godini raspodeljeno je po 8 miliona dinara i podržano ukupno 36 medijskih projekata (14 u 2016. i 22 u 2017. godini).

Analiza je pokazala da se svake godine povećava broj predloga medijskih projekata koji pristignu na javni konkurs (21 u 2016. i 33 u 2017.) i broj odobrenih projekata, pa je tako u 2017. godini Grad Užice sufinansirao duplo veći broj projekata (22) nego u početnoj godini primene novog Zakona (2015) kada je podržano 11 projekata. Porastao je i budžet koji se za ovu namenu troši sa 6 na 8 miliona dinara.

Grad Užice je do sada uglavnom poštovao regulatorni okvir u posmatranoj oblasti, ali su uočeni nedostaci koji se odnose na pojedinačna davanja, ocenu pristiglih prijava i dostavljanje narativnih i finansijskih izveštaja dobitnika sredstava, koje je potrebno unaprediti već na narednom konkursu.

Analiza medijskih sadržaja sufinansiranih iz gradskog budžeta vršena je samo za 2016. godinu i to na uzorku 5 od 14 podržanih projekata, koji zajedno vrede 3.650.000 dinara ili 45,6% raspodeljenih sredstava u toj godini. Glavni nalaz analize je da građani Užica za skroman bužet koji se iz gradskog budžeta troši na medijske projekte dobijaju sadržaj na solidnom profesionalnom nivou. Podržani projekti pokazuju tematsku raznovrsnost medijskog sadržaja, a teme su relevantne za lokalnu zajednicu i svakodnevni život građana, te doprinose ostvarenju javnog interesa u lokalnom javnom informisanju. Nedostaci se odnose na to što se na javnim konkursima uglavnom podržava redovna produkcija medija, a ne vremenski i programski zaokružena projektna celina, kao i na neblagovremeno dostavljanje izveštaja o sprovedenim projektima od strane medija.

UVOD

Udruženje Razvoj UE je ovu analizu sproveo na projektu „Naš novac za medijske teme koje nas ZAISTA interesuju“, koji realizuje kroz program podrške „Kaži/traži šta te zanima“, a njega sprovode Balkanska istraživačka mreža, Nezavisno udruženje novinara Srbije i Slavko Ćuruvija fondacija u okviru projekta „Javni novac za javni interes“ koji finansira Evropska unija. Udruženje je učestvovalo u prikupljanju podataka, dok su analizu i pisanje izveštaja uradili nezavisni stručnjaci Centra za ravnomerni regionalni razvoj CenTriR iz Beograda.

Analiza je, sa jedne strane, bila usmerena ka utvrđivanju usklađenosti sprovođenja javnih konkursa Grada Užica za sufinansiranje medijskih projekata u 2016. i 2017. godini sa važećim zakonskim okvirom, odnosno sa druge strane ka proveru kvaliteta medijskog sadržaja koji je sufinansiran novcem poreskih obveznika na istim konkursima. Prvi deo istraživanja je bio zasnovan na analizi važećeg regulatornog okvira (*Zakon o javnom informisanju i medijima („Sl. glasnik RS“, br. 83/2014, 58/2015 i 12/2016)*, *Pravilnik o sufinansiranju projekata za ostvarenje javnog interesa u oblasti javnog informisanja („Sl. glasnik RS“, br. 16/2016)*, *Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o sufinansiranju projekata za ostvarenje javnog interesa u oblasti javnog informisanja („Sl. glasnik RS“, br. 8/2017)*), zatim analizi sadržaja kompletne konkursne dokumentacije u poslednje dve godine i komparativnoj analizi dobijenih nalaza sa nalazima do kojih je BIRN došao u vezi medijskog konkursa koji je Grad Užice sproveo 2015. godine. Kao osnovna istraživačka tehnika za prikupljanje podataka korišćen je zahtev za pristup informacijama od javnog značaja i uvid u dokumenta koja sadrže tražene informacije, a koje nam je Gradska uprava Užica dostavila u propisanom zakonskom roku.

Drugi deo analize je obuhvatao analizu medijskog sadržaja proizvedenog u 2016. godini zahvaljujući sredstvima gradskog budžeta. Da bi nalazi analize bili uporedivi sa nalazima BIRN-ove analize iz 2015. godine, korišćena je ista istraživačka metodologija. U odabranom uzorku (5 od 14 podržanih projekata) našli su se predstavnici različitih tipova medija (TV, radio, štampa, portali itd.) i to oni koji su dobili najveće iznose sredstava za taj tip medija: **1) na konkursu:** TV 5 (2.100.000), Nedeljnik Vesti (500.000), portal Privrednik (300.000) i portal ZOOMUE (350.000), **2) kao pojedinačno davanje:** radio LUNA(400.000). Dakle, analizirani su najskuplji medijski sadržaji sufinansirani novcem iz gradskog budžeta čija je ukupna vrednost iznosila 3,65 miliona dinara ili 45,6% ukupnog raspodeljenog budžeta za javno informisanje. Kao instrument za analizu medijskog sadržaja korišćen je upitnik koji je razvio BIRN-Kodeks za analizu sadržaja, koji je sadržao 23 parametra među kojima su: naziv i tip medija, naziv projekta, prostorna/geografska pokrivenost, vrsta publike kojoj se sadržaj obraća, novinarska forma i žanr, kvalitet produkcije, tematski fokus, originalnost sadržaja, tretman teme, izvori, tehnički kvalitet produkcije, broj obrađenih jedinica.

RASPISIVANJE KONKURSA ZA SUFINANSIRANJE MEDIJSKIH PROJEKATA

Grad Užice je i pre usvajanja Zakona o javnom informisanju i medijima (u daljem tekstu: Zakon) imao praksu da iz gradskog budžeta sufinansira lokalne medijske projekte. Prema podacima BIRN-a*, dostupnim na sajtu javno.rs, model budžetskog projektnog finansiranja medija je u Užicu prisutan od 2013. godine, dakle, dve godine pre nego što je postao obavezan za sve državne organe, uključujući i lokalne samouprave. Pretpostavlja se da je ovaj inovativni model od ranije bio prisutan u Užicu iz razloga što Grad Užice nije bio osnivač nijednog lokalnog medija, već su svi lokalni mediji u privatnom vlasništvu, te je ovaj modalitet primenjivan za njihovo sufinansiranje.

Budžetska sredstva koja Grad Užice raspodeljuje za ovu namenu su skromna, pre svega u poređenju sa drugim gradovima iste veličine, ali su stabilna i kreću se u rasponu od 6 do 8 miliona dinara na godišnjem nivou.

Tabela 1: Budžetska sredstva Grada Užica namenjena javnom informisanju (2013-2017)

Godina	Budžet za javno informisanje u Užicu (RSD)	Broj sufinansiranih projekata
2013	6.452.174,00	-
2014	7.418.388,00	-
2015	6.000.000,00	11
2016	8.000.000,00	14
2017	8.000.000,00	22

Gradska uprava Grada Užica ima praksu raspisivanja konkursa za sufinansiranje medijskih sadržaja od javnog interesa početkom svakog februara, te su analizirani konkursi objavljeni 4. februara 2016. i 3. februara 2017. U istom mesecu su se poslednje dve godine dešavale i podzakonske izmene koje regulišu oblast javnog informisanja, pa je tako 26. februara 2016. objavljen novi *Pravilnik o sufinansiranju projekata za ostvarenje javnog interesa u oblasti javnog informisanja* („Sl. glasnik RS“, br. 16/2016), odnosno 3. februara 2017. je objavljen *Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o sufinansiranju projekata za ostvarenje javnog interesa u oblasti javnog informisanja* („Sl. glasnik RS“, br. 8/2017). To znači da je konkurs koji je Grad Užice raspisao u 2016. godini trebao biti usklađen sa starim Pravilnikom iz 2014. godine, dok su za konkurs iz 2017. godine važile odredbe novog Pravilnika iz 2016. i to bez usvojenih izmena koje su stupile na snagu dan nakon objavljivanja samog konkursa.

* „Projektno finansiranje medija-Rezultati prve godine primene novog budžetskog modela: slučaj Grada Užica“, dostupno na: <http://birnsrbija.rs/wp-content/uploads/2016/11/Projektno-finansiranje-medija-Uzice.pdf>

Javni pozivi su objavljeni na zvaničnom veb-sajtu Grada Užica i nedeljnim novinama „Vesti“, čime je ispoštovana javnost konkursa. Međutim, namena budžetskih sredstava koja su raspodeljena na konkursima nije bila u potpunosti usklađena sa definicijom javnog interesa u javnom informisanju prema odredbama Zakona, što je bio slučaj i 2015. godine prema nalazima analize koju je objavio BIRN. Naime, oba konkursa su sadržala odredbu da su budžetska sredstva, između ostalog, namenjena i za informisanje o „radu organa grada Užica kao lokalne samouprave“, iako Zakon (član 15.) ne prepoznaje izveštavanje o radu državnih organa, pa ni organa lokalne samouprave kao javni interes u informisanju građana. Zakonodavac je na ovaj način definisao javni interes, pre svega, želeći da izbegne čestu situaciju na terenu da se na ovaj način, tj. izveštavanjem o radu državnih organa, zapravo, budžetskim novcem finansira politički marketing lokalnih funkcionera/političkih koalicija koje su na čelu grada/opštine.

Pored ovoga, raspisanim konkursima je definisano da će se sredstva dodeljivati za informisanje u javnom interesu koje obuhvata informisanje „o zbivanjima na lokalnom nivou, obrazovanju, kulturi, umetničkom stvaralaštvu, sportu, turizmu, privredi, preduzetništvu, poljoprivredi, zdravlju ljudi, zaštiti životne sredine, zaštiti dece i omladine, fizičkoj kulturi, ljudskim pravima, razvoju demokratije, unapređenju pravne i socijalne države.“ Primećuje se da lokalna samouprava do sada nije posvetila dovoljno pažnje definisanju specifičnih lokalnih tema od javnog interesa za same građane Užica, već da koristi opštu definiciju javnog interesa koja obuhvata opšte teme i glavne sektore javnih usluga. Ovome bi trebalo posvetiti više pažnje na narednim konkursima.

Objavljeni konkursi su sadržali sve elemente propisane važećim Pravilnicima: **1)** namenu sredstava za ostvarivanje javnog interesa, **2)** iznos sredstava koja su opredeljena za konkurs, **3)** najmanji i najveći iznos sredstava po projektu (ovo je sadržao samo konkurs iz 2017. jer je ovo sadržinska novina konkursa uvedena novim Pravilnikom iz 2016.), **4)** subjekti koji imaju pravo učešća, **5)** kriterijume za ocenu projekata, **6)** rokovi u kojima se konkurs sprovodi, **7)** dokumentaciju koju prilaže podnosilac projekta, **8)** poziv novinarskim i medijskim udruženjima, kao i medijskim stručnjacima zainteresovanim za rad u komisiji.

Kriterijumi za ocenu medijskih projekata navedeni u konkursu 2016. god. nisu u celosti bili saglasni sa tada važećim Pravilnikom, jer nije navedeno kako će se ocenjivati da li je podnosilac prijave „privržen etičkim i medijskim standardima“. Pravilnikom je precizno definisano da se ovaj kriterijum ocenjuje na osnovu: (1) da li su učesniku konkursa izrečene mere od strane državnih organa, regulatornih tela ili tela samoregulacije u poslednjih godinu dana, zbog kršenja profesionalnih i etičkih standarda; (2) dokaza o tome da su nakon izricanja kazni ili mera preduzete aktivnosti koje garantuju da se sličan slučaj neće ponoviti.

Ova manjkavost je ispravljena na konkursu raspisanom 2017. godine, ali nijedan konkurs ne navodi da se među dokumentacijom koja se dostavlja na konkurs prilažu i dokazi o tome da učesniku konkursa nisu izrečene mere zbog kršenja profesionalnih i etičkih standarda, odnosno dokazi o preduzetim aktivnostima koji garantuju da se slični slučajevi nakon izrečene kazne, odnosno mere neće više ponoviti. Otuda nije jasno da li je i na koji način konkursna komisija vršila ocenu ovog kriterijuma prilikom vrednovanja pristiglih prijava.

OCENJIVANJE PRISTIGLIH PRIJAVA

Evaluacija prijava na medijski konkurs je dvofazna. U prvoj fazi stručna služba organa lokalne samouprave vrši administrativnu proveru dokumentacije u pogledu ispunjenosti uslova koji se odnose na učešće na konkursu i poštovanje rokova. Ovaj posao je u Užicu bio poveren stručnoj službi Gradske uprave za poslove organa grada, opštu upravu i društvene delatnosti. Pored ovoga, zadatak stručne službe je i da ukoliko utvrdi da su neke blagovremene prijave poslate sa nepotpunom ili nepreciznom dokumentacijom, da onda te učesnike konkursa obavesti da nedostatak otklone u naknadno određenom roku. Nakon tog roka, stručna služba sačinjava zapisnik o ispunjenosti uslova za učešće na konkursu za sve pristigle projekte i dostavlja ga članovima stručne komisije koja, zatim, vrši ocenu projekata u drugoj fazi.

U zapisniku stručne službe Grada Užica za 2016. godinu navedeno je da je na konkurs stigla 21 blagovremena prijava i da je njih 17 bilo sa potpunom dokumentacijom. Ostalim učesnicima je ostavljena mogućnost da u naknadnom roku dopune svoje prijave ili ih u suprotnom komisija neće razmatrati. Od četvoro učesnika sa nepotpunim prijavama njih troje je u roku dostavilo dopunu dokumentacije, ali se ispostavilo da dostavljena dokumentacija nije adekvatna, tj. da učesnici ne zadovoljavaju uslove za učešće na konkursu. Tako je, zapravo, stručna komisija od 21 prijave ocenjivala 17 projekata sa potpunom dokumentacijom.

Tabela 2: Broj prijavljenih projekata i broj projekata koji ispunjavaju uslove na konkursu

God.	Ukupan broj prijava/projekata	Prijave sa nepotpunom dokumentacijom	Razlozi za dopunu prijave	Broj dopunjenih prijava	Prijave koje su ispunile uslove za učešće na konkursu
2016	21	4	<ul style="list-style-type: none">Nedostatak Rešenja o upisu u Registar medijaNeadekvatna registrovana delatnost učesnika konkursa	3	17
2017	33	4	<ul style="list-style-type: none">Neodgovarajući obrasci prijaveNerazumljiv budžet projektaNedostatak rešenja o upisu u Registar medija i registraciji pravnog lica	3	32

Slična situacija se desila i na konkursu raspisanom 2017. godine. Od 33 blagovremene prijave njih 4 su imale nepotpunu dokumentaciju. Stručna služba je obavestila sve pošiljaoce da u naknadnom roku dostave dopunu dokumentacije, iako u slučaju jedne prijave za to nije bilo zakonskog osnova. Naime, reč je o prijavi koja je sadržala samo obrasce prijave bez ijednog drugog zahtevanog dokumenta, a za takve slučajeve Pravilnik predviđa sledeće: „Učesniku konkursa koji nije podneo nijedan propisani dokument naveden u javnom pozivu za učešće na konkursu, osim obrasca za prijavu, ne dostavlja se obaveštenje iz stava 1. ovog člana i njegov projekat se ne razmatra“. Isto kao i prethodne godine, adekvatnu dopunu prijave je poslalo 3 od 4 učesnika konkursa, te je komisija u drugoj fazi odlučivala između 32 predloga projekta.

Zapisnike o ispunjenosti uslova za učešće na konkursu 2016. i 2017. godine stručna služba Grada Užica je dostavila članovima stručne komisije, koji su ih razmatrali na svojoj prvoj sednici.

Druga faza ocenjivanja projekata poverena je stručnoj komisiji koju čine nezavisni stručnjaci za medije ili medijski radnici, imenovani rešenjem rukovodioca organa koji raspisuje konkurs. Grad Užice je u konkursima za obe analizirane godine, u skladu sa Pravilnikom, uputio poziv novinarskim i medijskim udruženjima, kao i medijskim stručnjacima zainteresovanim za rad u komisiji da dostave svoje predloge za članove komisije. Potom je donešeno i javno objavljeno Rešenje o imenovanju stručne komisije za ocenu projekata u oblasti javnog informisanja, a komisiju je obe godine činilo po 5 članova i to:

Tabela 3: Članovi stručne komisije za ocenu medijskih projekata u Užicu

2016	2017
1. Vladimir Ilić, predlog UNS-a	1. Novka Ilić, predlog UNS-a
2. Jelka Jovanović, predloga NUNS-a i NDNV-a	2. Jelka Jovanović, predloga NUNS-a i NDNV-a
3. Siniša Jovanović, predlog AEMV	3. Vladimir Ilić, predlog DNV-a
4. Srđan Petrović, novinar	4. Aleksandar Stefanović, novinar Radio S
5. Nadežda Gavrilović, novinar	5. Mila Mirković, novinarka RTV Pink

Članovi komisije ne smeju biti u sukobu interesa niti obavljati javnu funkciju u skladu sa pravilima o borbi protiv korupcije. S obzirom da prema starom Pravilniku (2014) nije postojala obaveza da članovi komisije nakon uvida u konkursnu dokumentaciju daju pismenu izjavu da nisu u sukobu interesa niti da obavljaju javnu funkciju, ove izjave su potpisane samo na konkursu sprovedenom 2017. godine, u skladu sa novim Pravilnikom. Stručna služba organa koji je raspisao konkurs je u obe analizirane godine, u skladu sa važećim propisima, imenovala sekretara konkursne komisije koji nije njen član. Članovima komisije su predlozi projekata, odnosno prijave na konkurs dostavljene na kućne adrese pre održavanja samih sednica za odlučivanje.

a) Ocenjivanje medijskih projekata na konkursu iz 2016.

Na osnovu uvida u **Zapisnik stručne komisije o oceni prijave na medijski konkurs raspisan 2016. godine** zaključuje se sledeće:

- na konkurs je stigla 21 blagovremena prijava, od čega 4 nisu ispunjavale uslove konkursa,
- u postupak ocenjivanja je ušlo 17 prijava,
- svaki član komisije je nezavisno ocenjivao svaki projekat (na skali od 0 do 10), pa je rang lista dobijena izračunavanjem srednje ocene za svaki projekat,
- komisija se saglasila da sredstva neće biti dodeljena projektima koji ne dobiju nijedan bod stručne komisije,
- komisija je odlučila da sredstva dobije 16 projekata (tri projekta sa srednjom ocenom 7, tri projekta sa srednjom ocenom 6, četiri projekta sa srednjom ocenom 5, dva sa srednjom ocenom 4 i četiri sa srednjom ocenom 3).
- odobreni projekti su imali budžete u rasponu od 200.000 do 2.100.000 dinara,
- odobreni projekti sa najvišim budžetom su bili: „Linije života“ sa kojim je konkurisala TV 5+ Užice (2,1 milion dinara) i „Nasilje u porodici“ sa kojim je konkurisala TV LAV+ Užice (1,4 miliona dinara). Nijedan od ovih projekata nije predstavljao redovnu produkciju ovih medija,
- skoro polovina projekata predloženih za sufinansiranje predstavljala je redovnu produkciju učesnika na konkursu, koja uglavnom obuhvata dnevno informativne sadržaje na lokalnom nivou. Ostale lokalne teme od javnog interesa koje su na konkursu sufinansirane gradskim novcem su se odnosile na: zaštitu životne sredine, uspešne Užičane koje žive van Užica, obrazovanje, trošenje gradskog budžeta, poljoprivredu, promociju uspešnih žena iz Užica, nasilje u porodici, privredu, kulturu i sport.

Iako je u tekstu konkursa navedeno da će na konkursu biti raspodeljeno 8 miliona dinara za javno informisanje u 2016. godini, na medijske projekte je, ipak, raspodeljeno 7,6 miliona dinara. Razlog ovome nije bio manjak kvalitetnih prijavljenih projekata, već to što je rešenjem gradonačelnika Grada Užica 5% planiranog budžeta za konkurs (400.000 dinara) alocirano kao pojedinačno davanje podnosiocu prijave RAM Radio Medija Mreža d.o.o Užice-medij Luna press za projekat „Privreda Užica i regiona traži obrazovane mlade kadrove“. Međutim, Pravilnik definiše „*pojedinačno davanje kao proceduru dodele sredstava na osnovu odluke rukovodioca organa nadležnog za poslove javnog informisanja bez sprovedenog javnog konkursa*“, ali **samo za one projekte koji nisu mogli biti planirani u vreme raspisivanja konkursa (vanredne okolnosti, hitnost realizacije itd.)**. Takođe, član 32. Pravilnika predviđa da se za „*pojedinačna davanja može opredeliti najviše 5% sredstava, od ukupno opredeljenih sredstava za ostvarenje javnog interesa putem javnog konkursa*“. Iz ovog se zaključuje da je dodeljivanje ovih sredstava u vidu pojedinačnog davanja bilo praćeno sledećim manjkavostima: **1)** procedura pojedinačnog davanja bi trebalo biti pokrenuta tek nakon sprovođenja javnog konkursa, a u konkretnom slučaju ona je bila paralelna sa njegovim sprovođenjem. U zapisniku stručne komisije o oceni projekata je navedeno da je u međuvremenu donešeno rešenje gradonačelnika br. 651-6/2016 od 4.4.2016. kojim su sredstva u iznosu od 400.000 dinara opredeljenja kao pojedinačno davanje, te je ukupan budžet koji se raspodeljuje za medijske projekte 7,6 miliona dinara;

2) nije jasno koje su to okolnosti, koje nisu mogle biti planirane u vreme raspisivanja konkursa, nastupile da bi bila pokrenuta procedura pojedinačnog davanja. Ukoliko se uzme u obzir tema projekta „Privreda Užica i regiona traži obrazovane mlade kadrove“, sufinansiranog kroz proceduru pojedinačnog davanja, ne može se zaključiti da je reč o bilo kakvoj vanrednoj temi i okolnostima koje nisu bile planirane raspisanim konkursom. Naime, javnim konkursom je bilo definisano da su medijske teme od javnog interesa, između ostalog, i zbivanja u privredi i obrazovanju na koje se upravo odnosio pomenuti projekat. Iz uvida u dokumentaciju se zaključuje da je RAM Radio Medija Mreža d.o.o podnela 31.03.2016. zahtev za prijem neblagovremene prijave na konkurs za sufinansiranje medijskih projekata u 2016. godini. U zahtevu kao obrazloženje stoji da je ovlašćeno lice ovog subjekta bilo na studijskom putovanju od 02. do 25. februara, te pošto je ono ujedno i jedino lice za zastupanje medija aplikaciju nije imao ko da potpiše i to je razlog što nije predata na vreme. Grad Užice je onda našao modus da ovu neblagovremenu prijavu „provuče“ kao pojedinačno davanje.

b) Ocenjivanje medijskih projekata na konkursu iz 2017.

Na osnovu uvida u **Zapisnik stručne komisije o oceni prijave na medijski konkurs raspisan 2017. godine** zaključuje se sledeće:

- na konkurs su stigle 33 blagovremene prijave, od čega jedna prijava nije ispunjavala uslove konkursa,
- u postupak ocenjivanja ušle su 32 prijave,
- svaki član komisije je nezavisno ocenjivao svaki projekat (na skali od 0 do 5), pa je rang lista dobijena izračunavanjem srednje ocene za svaki projekat,
- komisija se saglasila da sredstva neće biti dodeljena projektima koji od većine članova stručne komisije dobiju ocenu 1,
- komisija je načelno zauzela stav da se konkursna sredstva usmere ka medijima iz grada Užica, imajući u vidu broj pristiglih prijava, ograničena finansijska sredstva i tešku finansijsku situaciju medija u Užicu,
- odlučeno je da 22 projekta dobiju sredstva (deset projekta sa srednjom ocenom 4, deset projekta sa srednjom ocenom 3, dva projekta sa srednjom ocenom 2).
- odobreni projekti su sufinansirani u iznosu od 80.000 do 1.850.000 dinara,
- odobreni projekti sa najvišim budžetom su bili: „Razglednica“ sa kojim je konkurisala TV 5+ Užice (1,85 milion dinara) i „Deca i ćirilica- naša budućnost“ sa kojim je konkurisala TV LAV+ Užice (1,85 milion dinara). Nijedan od ovih projekata nije predstavljao redovnu produkciju ovih medija,
- skoro polovina podržanih projekata predstavljala je redovnu produkciju učesnika na konkursu, koja uglavnom obuhvata dnevno informativne sadržaje na lokalnom nivou. Ostale lokalne teme od javnog interesa koje su na konkursu sufinansirane gradskim novcem su bile: obrazovanje, omladinske aktivnosti, kultura, sport, istorijski značajni Užičani, trošenje gradskog budžeta, poljoprivreda, turizam, osobe sa invaliditetom, privreda i kapitalni projekti.

Ako analiziramo odbijene projekte na konkursu iz 2017. godine, od 10 odbijenih projekata njih 9 su predložili mediji iz drugih lokalnih samouprava (Čačka, Ivanjice, Prijepolja, Beograda, Bačkog Petrovca i Požege), što znači da je komisija svoju načelnu saglasnost da se sredstva dodeljuju medijskim projektima iz Užica i sprovela u delo. Među 22 sufinansirana projekta samo 3 projekta nisu bila predložena od strane užičkih medija i to projekti: „I oni treba da čuju i vide“ (4N Studio Čačak, sajt za osobe sa invaliditetom), „Užice u dnevniku Zapadne Srbije“ (Glas Zapadne Srbije Čačak) i „Užice: Turizam i investicije-karte za budućnost razvoja Srbije“ (Medija centar d.o.o Beograd). Međutim, ono što se čini problematično u ocenjivanju stručne komisije jeste nejednak tretman u ocenjivanju prijave medija iz drugih lokalnih samouprava. Naime, među odbijenim projektima je i projekat „Zajedno do novih mogućnosti“ (Forum žena Prijepolja) čija je prosečna ocena bila 3, dok je odobreni projekat Glasa Zapadne Srbije iz Čačka dobio prosečnu ocenu 2.

Generalno, jedan od posebno značajnih segmenata za dalje unapređenje sprovođenja medijskih konkursa u Užicu **treba biti usvajanje jasne procedure po kojoj stručna komisija postupa u procesu ocenjivanja pristiglih prijava**. Pravilnikom je samo definisano da svaki član komisije nezavisno ocenjuje svaku prijavu i to po svakom kriterijumu, kao i da je „Komisija obavezna da za svaki projekat koji se razmatra sačini obrazloženje u kome se navode razlozi za prihvatanje ili neprihvatanje projekta“. Na primeru Grada Užica se zaključuje da se bodovna skala za ocenjivanje projekata menja svake godine, isto kao i dogovor o „minimalnom pragu“ koji projekti moraju da zadovolje. U 2016. skala je bila od

0-10, a odlučeno je da projekti koji ne dobiju nijedan bod neće dobiti sredstva, dok je u 2017. godini skala bila od 0-5, a projekti koji dobiju ocenu 1 od većine članova komisije neće biti sufinansirani. Ovde je potrebno naglasiti da dobra praksa u pogledu ocenjivanja predloga projekata od strane donatora i drugih subjekata podrazumeva daleko stroži „minimalni prag“ koji projekti moraju da zadovolje da bi bili podržani (najčešće da osvoje minimalno 50% maksimalnog broja bodova), pa su u tom slučaju samo projekti koju su 2016. godine dobili minimalnu prosečnu ocenu 5, a u 2017. godini prosečnu ocenu 2,5 trebalo biti sufinansirani gradskim novcem. Jasna je intencija stručne komisije u obe analizirane godine da se sredstva dodele gotovo svim pristiglim projektima, pre svega učesnicima konkursa iz Užica, iako je kvalitet nekih projekata bio upitan, što se da videti prema niskim prosečnim ocenama komisije. Tako su 2016. godine finansirana 4 projekta sa srednjom ocenom 3 (na skali od 0-10), odnosno u 2017. godini 2 projekta sa srednjom ocenom 2 (na skali od 0-5). Ovakav pristup ne može osigurati da će sufinansirani medijski sadržaji zaista tretirati teme od lokalnog javnog interesa, te je u uslovima skromnih budžetskih sredstava za projektno sufinansiranje medija itekako potrebno voditi računa o kvalitetu pristiglih medijskih projekata, bez obzira što predlogom odluke komisije neće biti zadovoljni svi učesnici konkursa, jer to nije ni poenta konkursa.

Potom, iz zapisnika stručne komisije se ne može videti kako je svaki član komisije posebno ocenio svaki razmatrani projekat, već su navedene samo prosečne ocene. Ovo, takođe, nije praksa prilikom ocenjivanja donatorskih projekata, jer na ovaj način ostaje dovoljno veliki prostor za „štimanje“ prosečne ocene. To je očigledno u zapisniku iz 2017. godine gde je većina odbijenih projekata dobila prosečnu ocenu 2 i jedan odbijeni projekat je imao prosečnu ocenu 3, a u obrazloženju komisije za te projekte se navodi da su odbijeni jer je protiv njih glasalo 4 člana, a jedan je bio za, odnosno da je projekat sa prosečnom ocenom 3 odbijen jer su tri člana nadglasala 2 člana komisije koji su bili za njegovo podržavanje. Dakle, iz ovog se zapravo može zaključiti da članovi komisije ne ocenjuju svaki projekat prema svim kriterijumima navedenim u konkursu, kako to Pravilnik nalaže, već da oni, zapravo, glasaju za i protiv dodele sredstava svakom projektu, što je protivno važećoj regulativi.

Konačno, ocenjivanje projekata od strane stručne komisije je bilo manjkavo i zbog toga što je komisija dala obrazloženje samo za one projekte koji nisu prihvaćeni, a ne kako to Pravilnik nalaže za svaki razmatrani projekat. Među komentarima zašto su projekti odbijeni nalaze se:

- projekat je veoma loš i sve što je navedeno u projektu već rade mediji iz Užica,
- reč je o projektu koji je više puta realizovan u užičkim medijima,
- budžet je nerealan,
- nema garancije da će biti obezbeđen interes građana Užica.

ODLUČIVANJE O SUFINANSIRANJU PROJEKATA

Rešenje o dodeli sredstava medijskim projektima donosi rukovodilac organa koji je raspisao konkurs u formi rešenja sa obrazloženjem, a na osnovu predloga odluke stručne komisije o raspodeli sredstava za sufinansiranje. Takođe, Pravilnik iz 2014. godine je predviđao da ukoliko rukovodilac organa uoči da je komisija dala predlog suprotan odredbama Zakona i Pravilnika, ili ukoliko predlog sadrži drugu očiglednu grešku, da će zatražiti pismenim putem od komisije da ispravi nepravilnosti ili greške i da ponovo formuliše predlog odluke u određenom roku. Ova podzakonska odredba je često pogrešno tumačena i služila je neretko kao osnov za diskreciono menjanje predloga odluke stručne komisije o raspodeli sredstava od strane rukovodioca organa. To je bio i slučaj u Užicu 2016. godine, kada je rešenjem gradonačelnika preinačen predlog odluke stručne komisije i to tako što su višestruko smanjeni odobreni budžeti tri projekta, da bi za isti taj iznos bili uvećeni budžeti projekata dva lokalna medija. Zbog ovakve zakonski neutemeljene odluke gradonačelnika tri medija su odustala od realizacije svojih projekata, a dva su pokrenula i upravni spor. To je ujedno i razlog zašto je na ovom konkursu sufinansirano svega 13 projekata, plus jedan kroz proceduru pojedinačnog davanja, umesto svih 16 projekata koje je predložila stručna komisija. Ova sporna odredba je, između ostalog, zbog ovakvih slučajeva docnije ukinuta novim Pravilnikom iz 2016. godine. Rešenje o raspodeli sredstava za sufinansiranje projekata na medijskom konkursu iz 2017. godine, koje je doneo gradonačelnik Grada Užica, bilo je u celosti usklađeno sa predlogom odluke stručne komisije.

Rešenje je osnov za zaključenje ugovora sa predlagačima projekata, a sadržina ugovora je definisana članom 40. Pravilnika i nju čine: *1) specifikacija odobrenih troškova, 2) dinamika realizacije projekta, 3) rokovi za dostavljanje narativnog i finansijskog izveštaja, 4) obaveza obaveštavanja javnosti koji je organ sufinansirao projekat, 5) obaveza povraćaja sredstava ukoliko sva nisu iskorišćena, odnosno ako projekat nije realizovan.*

Analiza zaključenih ugovora o sufinansiranju projekata je pokazala sledeće:

- ugovor ne sadrži specifikaciju odobrenih troškova, niti se u ugovoru navodi da je budžet projekta (specifikacija odobrenih troškova) sastavni deo ugovora,
- ugovorom nije navedeno da su neutrošena sredstva na projektu predmet povraćaja, odnosno da u slučaju nedostavljanja narativnog i finansijskog izveštaja u roku i propisanoj formi ta sredstva moraju biti vraćena Gradu Užicu. Kao razlog za povraćaj je navedeno samo „*ako se projekat ne realizuje u predviđenom roku, odnosno u skladu sa predviđenim ciljevima projekta*“.

Iako to nije Pravilnikom definisano, poželjno je u ugovoru navesti na kojim obrascima se dostavljaju finansijski i narativni izveštaj, šta sve čini dopunsku dokumentaciju uz izveštaje, na koji način se izveštaji dostavljaju (elektronski, poštom, broj primeraka) itd.

PRAĆENJE REALIZACIJE PODRŽANIH MEDIJSKIH PROJEKATA

Pravilnikom je definisano da je ugovor osnov za praćenje realizacije sufinansiranog projekta, ali nema bližeg određenja na koji način bi lokalna samouprava trebalo da prati sprovođenje odobrenih projekata. Prema Pravilniku iz 2014. godine organ nadležan za poslove javnog informisanja je bio dužan da, po završetku projektnog sufinansiranja u tekućoj godini, sačini analizu kvaliteta podržanih projekata, a na osnovu izveštaja korisnika sredstava. Novim Pravilnikom je ova obaveza ukinuta i ostavljena je mogućnost organu nadležnom za poslove javnog informisanja da „izradi izveštaj o sprovedenom konkursu i analizu kvaliteta podržanih projekata na osnovu izveštaja korisnika i da ih objavi na svom veb-sajtu“, odnosno da za izradu analize angažuje nezavisne stručnjake za medije ili medijske radnike. Grad Užice nije izradio analizu kvaliteta podržanih projekata u 2016. godini, iako je to tada bila njegova obaveza.

U odgovoru na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja, koji je udruženje Razvoj UE poslao Gradu Užicu, navedeno je da su svi korisnici sredstava na konkursu 2016. godine dostavili svoje narativne i finansijske izveštaje o realizovanim projektima. Uvidom u iste utvrđeno je da je realizovano 13 od 16 medijskih projekata predloženih za sufinansiranje, jer su tri medija, nakon preinačenja predloga odluke stručne komisije od strane gradonačelnika, odustala od realizacije projekata.

Pravilnikom je utvrđeno da korisnik koji ne dostavi u roku narativni i finansijski izveštaj o realizaciji projekta je dužan da vrati sva dobijena sredstva, a na osnovu zahteva koji mu upućuje organ koji je sufinansirao projekat, kao i da se ta informacija objavljuje na veb-sajtu organa. Pored toga, korisnici javnih sredstava koji nisu dostavili blagovremeno izveštaj nemaju pravo učešća na narednim konkursima.

Takođe, Pravilnikom je predviđena obaveza organa nadležnog za poslove javnog informisanja, koji dodeljuje sredstva za sufinansiranje medijskih projekata, da u roku od 15 dana od donošenja odluke o raspodeli sredstava prijavi Registru medija podatke o iznosu dodeljenih novčanih sredstava. Međutim, to Grad Užice nije učinio ni 2016. niti 2017. godine.

ANALIZA MEDIJSKOG SADRŽAJA

Analiza medijskog sadržaja proizvedenog zahvaljujući sredstvima gradskog budžeta u 2016. godini bila je zasnovana na BIRN-ovoj istraživačkoj metodologiji, kako bi nalazi analize bili uporedivi sa nalazima BIRN-ove analize iz 2015. godine. U odabranom uzorku (5 od 14 podržanih projekata) našli su se predstavnici različitih tipova medija (TV, radio, štampa, portali itd.) i to oni koji su dobili najveće iznose sredstava za taj tip medija: **1) na konkursu:** TV 5 (2.100.000), Nedeljnik Vesti (500.000), portal Privrednik (300.000) i portal ZOOMUE (350.000), **2) kao pojedinačno davanje:** radio LUNA(400.000). Dakle, analizirani su najskuplji medijski sadržaji sufinansirani novcem iz gradskog budžeta čija je ukupna vrednost iznosila 3,65 miliona dinara ili 45,6% ukupnog raspodeljenog budžeta za javno informisanje. Kao instrument za analizu medijskog sadržaja korišćen je upitnik koji je razvio BIRN-Kodeks za analizu sadržaja, koji sadrži 23 parametra među kojima su: naziv i tip medija, naziv projekta, prostorna/geografska pokrivenost, vrsta publike kojoj se sadržaj obraća, novinarska forma i žanr, kvalitet produkcije, tematski fokus, originalnost sadržaja, tretman teme, izvori, tehnički kvalitet produkcije, broj obrađenih jedinica.

Tabela 4: Projekti obuhvaćeni analizom medijskog sadržaja

Naziv projekta	Medij	Vrednost projekta (RSD)	Način sufinansiranja
Linije života	TV5 Užice	2.100.000,00	Javni konkurs
Moja reka	Nedeljnik Vesti	500.000,00	Javni konkurs
Privreda Užica i regiona traži obrazovane mlade kadrove	Radio LUNA	400.000,00	Pojedinačno davanje
Užice iz dana u dan	Portal Privrednik	300.000,00	Javni konkurs
ZOOMUE-INFO	Portal ZOOMUE	350.000,00	Javni konkurs

Analizom je obuhvaćeno ukupno 3 radijske emisije, 50 tekstova na portalima, 10 TV emisija i 8 tekstova u novinama. Iako je ugovorom o sufinansiranju projekata bilo obavezno da mediji uz narativni izveštaj gradskoj upravi dostave i kopije priloga/tekstova koji su nastali kao glavni proizvod na projektima, to su uradila 3 od 5 medija čiji je medijski sadržaj analiziran- TV5 , Nedeljnik „Vesti“ i portal Privrednik.

Ostala 2 medija nisu dostavila kopije proizvedenog medijskog sadržaja gradskoj upravi, već je jedan od njih dostavio spisak linkova ka objavljenim tekstovima, a drugi je umesto priloga uz narativni izveštaj naveo samo adresu svog sajta. Takođe, analizom je utvrđeno da su samo 2 od 5 analiziranih medija dostavila blagovremeno narativni i finansijski izveštaj- Radio Luna i Nedeljnik „Vesti“ (u roku od 15 dana od završetka projekta), a da su ostala 3 medija to uradila tek u toku, odnosno nakon raspisivanja konkursa za sufinansiranje medijskih projekata u 2017. godini. Ovo ukazuje da gradska uprava ne vodi računa o tome da li korisnici sredstva na vreme dostavljaju propisane izveštaje, te da zbog toga krši Pravilnik, pošto je njime propisano da mediji koji nisu dostavili blagovremeno izveštaje ne mogu biti učesnici narednog konkursa. Mediji koji nisu blagovremeno dostavili izveštaje za 2016. godinu su bili učesnici i dobitnici sredstva na konkursu u 2017. godini.

Glavni nalazi:

- Imajući u vidu da je javnim pozivom Grada Užica široko postavljen javni interes u javnom informisanju, svaki od analiziranih programa odgovara zahtevima konkursa. Nijedan od analiziranih medija nije imao u fokusu izveštavanje o radu lokalne samouprave.
- Konkursom su podržani lokalni i regionalni mediji, a sav analizirani sadržaj je namenjen lokalnoj, nesegmentiranoj publici.
- Analizirani sadržaj pokazuje tematsku raznovrsnost-zaštita životne sredine, nasilje u porodici, obrazovanje, ekonomija, sport, kultura, nedovoljno afirmisani članovi lokalne zajednice vredni poštovanja zbog postignuća u različitim oblastima itd.
- Medijski sadržaj je uobličen uglavnom u informativne, a ređe u analitičke žanrove, najčešće u formi vesti, izveštaja, razgovora u studiju, intervju a i sl.
- U odobrenim projektima teme se uglavnom obrađuju deskriptivno, tj. konstatuje se stanje i izveštava u informativnim žanrovima (vest, izveštaj) o nekoj temi, problemu. Sufinansirani mediji ređe problemski obrađuju teme kojima se bave, kroz temeljno istraživanje tema, koristeći različite izvore i predstavljajući moguća rešenja problema.
- U većini slučajeva analizirani materijal predstavlja deo ili nastavak redovne produkcije medija, dok se u pojedinim slučajevima originalni sadržaj kombinuje sa postojećim, ali modifikovanim i nadopunjenim medijskim sadržajem.
- U tri od pet projekata predstavnici lokalne vlasti su glavni izvor informacija i centralni nosioci priče, dok se u ostalim projektima pojavljuju zajedno sa drugim subjektima. Kao ostali izvori informacija pojavljuju se i eksperti, predstavnici republičkih institucija i organa, a retko predstavnici organizacija civilnog društva i opozicionih političkih partija.
- Analizirani projekti ne afirmišu i ne promovišu finansijera projekta-Grad Užice, što je pohvalna praksa, ali isto tako samo jedan medij, Nedeljnik „Vesti“ je jasno istakao da je reč o projektu koji je sufinansiran sredstvima Grada Užica, dok ostali mediji nisu ispoštovali tu ugovornu obavezu, što predstavlja lošu praksu.
- Medijski sadržaj se realizuje uz skromna tehnička rešenja, što je verovatno posledica skromnih tehničkih kapaciteta kojim raspolažu mediji.

PREPORUKE

1 Grad Užice bi trebalo da u narednim javnim pozivima bliže definiše koje su to lokalne medijske teme od javnog interesa za građane Užica i koje će biti sufinansirane sredstvima gradskog budžeta. Kao polazna osnova treba da posluže prioriteti i ciljevi važećih lokalnih strateških dokumenata, kao i različiti mehanizmi kojim se građani i organizacije civilnog društva neposredno uključuju u definisanje javnog interesa u javnom informisanju. To konkretno znači da bi nalaze anketiranja građana Užica i fokus grupa sa zainteresovanim stranama o ovoj temi, koje su krajem 2017. godine sproveli udruženje Razvoj UE i Užički centar za ljudska prava i demokratiju, trebalo uzeti u razmatranje prilikom objavljivanja narednih javnih poziva. Pored ovoga, tekst javnog poziva ne treba da sadrži informisanje o „radu organa grada Užica kao lokalne samouprave“ jer to prema odredbama Zakona o javnom informisanju i medijima nije definisano kao javni interes.

2 U slučaju sprovođenja procedure sufinansiranja medijskih sadržaja kroz pojedinačno davanje medijima, mimo javnog konkursa, treba striktno poštovati odredbe Pravilnika koje uređuju pojedinačno davanje, što nije bio slučaj do sada.

3 Posebna pažnja treba da bude usmerena na unapređenje i usvajanje jasne procedure ocenjivanja pristiglih prijava na svim konkursima, u skladu sa odredbama Pravilnika, kako se ne bi dešavalo kao do sada da stručna komisija za svaki konkurs menja bodovnu skalu i minimalni prag za prolaznost projekata. Potrebno je posebno voditi računa o sledećem:

a) utvrditi bodovnu skalu, ali ne kao do sada, jer se projekti moraju ocenjivati prema svim kriterijumima navedenim u javnom pozivu, tako da se do maksimalnog broja bodova za svaki projekat dolazi sabiranjem maksimalnih mogućih bodova za svaki pojedinačni kriterijum koji se ocenjuje;

b) podići minimalni prag koji projekti moraju da zadovolje da bi dobili sredstva. Dobra praksa je da na sufinansiranje mogu da računaju samo oni projekti koji osvoje najmanje 50% od maksimalnog broja poena, jer se u uslovima skromnih budžeta koji se izdvajaju za javno informisanje i velikog broja prijava nužno mora voditi računa o njihovom kvalitetu, a ne o tome da se svim učesnicima dodele makar i neka minimalna sredstva. Na taj način se ne može obezbediti javni interes u javnom informisanju građana Užica;

c) postupak ocenjivanja prijava podrazumeva da svaki član komisije ocenjuje nezavisno svaki predlog projekta prema svakom kriterijumu navedenom u javnom pozivu, a da se onda za svaki projekat izračunava srednja ocena na osnovu pojedinačnih ocena članova komisije. Svaki član komisije treba da popuni evaluacioni upitnik za svaki razmatrani projekat, a u zapisnik komisije se unose pojedinačne ocene članova komisije za svaki projekat, kao i srednja ocena projekta. Zatim se pravi rang lista koja sadrži srednje ocene projekata dobijene od stručne komisije.

d) u postupku ocenjivanja treba obezbediti jednak tretman medija koji nisu iz Užica, jer ukoliko stručna komisija odluči da će sredstva biti raspodeljena i na projekte čiji predlagači nisu iz Užica, onda se sredstva opredeljuju za one projekte koji su bolje ocenjeni tj. koji su dobili višu prosečnu ocenu stručne komisije.

e) zapisnik u skladu sa Pravilnikom mora da sadrži obrazloženje stručne komisije za svaki projekat, bez obzira da li je on prihvaćen ili odbijen, a ne samo za projekte koji nisu podržani.

4

Sadržaj ugovora koji se zaključuje sa dobitnicima sredstava treba unaprediti, tako što će se, s jedne strane, uskladiti sa svim odredbama Pravilnika, a sa druge strane ugovorom je poželjno definisati i neke druge stvari kao što su način dostavljanja narativnih i finansijskih izveštaja, sankcije u slučaju nedostavljanja izveštaja, način praćenja sprovođenja odobrenih medijskih projekata, način na koji se dostavljaju prilozi uz narativni izveštaj koji sadrže rezultate projekata itd. Vrlo je bitno da gradska uprava insistira da kopije celokupnog medijskog sadržaja sufinansiranog gradskim novcem budu dostavljene u elektronskoj (CD, DVD) ili štampanoj formi, jer vrlo često linkovi koji se navode u narativnom izveštaju nisu aktivni posle određenog vremena i na taj način često nije moguće pronaći medijske sadržaje za dalju analizu.

5

Nakon zaključenja ugovora sa dobitnicima sredstava o tome je potrebno poslati obaveštenje Registru medija, što do sada nije činjeno.

6

Gradska uprava u čijoj je nadležnosti javno informisanje treba da prati da li su svi korisnici sredstava blagovremeno dostavili narativni i finansijski izveštaj, i u slučaju nedostavljanja izveštaja da o tome objavi informaciju na veb-sajtu i pokrene proceduru za povraćaj sredstava. Stručna služba gradske uprave koja vrši administrativnu proveru blagovremenosti prijave i ispunjenosti uslova konkursa mora biti obaveštena o tome koji mediji nisu blagovremeno dostavili izveštaje za prethodnu godinu, jer je to osnov za njihovo isključenje sa narednog konkursa.

7

Gradska uprava treba da nakon završetka svih sufinansiranih projekata o tome sastavi izveštaj i izradi analizu kvaliteta podržanih projekata. Ukoliko za to sama ne poseduje adekvatne kapacitete za to može angažovati stručna lica, jer je jako važno da svaki novi javni poziv bude zasnovan na naučenim lekcijama i preporukama koje treba da doprinesu unapređenju javnog informisanja u javnom interesu svih građana Užica.